

ש"פ וישב, כ"ג כסלו, מכה"ח טבת, ה'תשי"ב קפה

(ע)

נר המנוחה שהיתה במקדש, נר שבת, ונר חנוכה. ונר חנוכה חלוק מנורות המקדש ונר שבת¹⁶, ונרות המקדש מצוה להדליקם בפלג המנוחה, שהוא משך זמן לפני שקיעת החמה, וכן נרות שבת צריכה להדליקם לפני השקיעה, משא"כ נר חנוכה מצוה משתשקע החמה. ועוד את, דנר ומקדש מקומו בפנים המקדש, וכזה גופא בתוך ההיכל (ולא בעזרה), מקום שרק כהנים וכוהנים לשם, וגם לכהנים אסור להכניס שלא לצורך עבודה (ביאה ריקנית)¹⁷, ואף על גב שצוה להדליקו כהודו שאוכלים בו¹⁸ משא"כ נר חנוכה מצוה ביה, ולכן צריך להדליקו כהודו שצריך להיות מוכנה דוקא. ועוד המקדש הוא להניחה על פתח ביתו מבחוץ דוקא. ועוד המקדש הוא בימיה מנוחה בדרום ושולחן בצפון¹⁹, וכך נר שבת איחא בקבלה (כס' משנת חסידים²⁰) שצריך להיות מולחן בצפון²¹, וכך נר שבת איחא בקבלה (כס' משנת חסידים²²). ונקודת הענין שבגללו תקנו חכמים מצוה נר חנוכה, כדאחא בהתאם לכללות הענין שבגללו תקנו חכמים מצוה נר חנוכה, כדאחא בגמרא²³ מאי חנוכה כו' כשנכנסו יורות להיכל וכו' וכשנכרה מלכות בית חשמונאי ונצחתם וכו', שצאתו את היוונים שרצונום ה"י להשכיחם תורתן ולהעבירם מתוקן צאצא²⁴, כדלקמן.

ג) ודלענין בזה, כמבואר בכ"מ²⁵ שגזירת היוונים לא היתה על לימוד התורה בכלל, אלא כדיוק הלשון להשכיחם תורתן, להשכיח מישראל שהתורה היא תורת הוי'. דהנה, בתורה כתיב²⁶ כי היא חכמתם ובינתכם לעיני העמים, היינו שאם שכל אנשי מדין שחכמת התורה היא חכמה עמוקה וכו', ועל זה הסכימו גם היוונים שלמדו התורה יהי מצד מעלת החכמה והשכל, כמו שלמדו כל שכל אנשי, וגזירתם היתה רק להשכיחם תורתן, להשכיח מישראל שהיא תורת הוי'. וכמו"כ בנוגע לקיום המצוות ה"י רצונו להעבירם מחוקי רצונך דוקא.

- (16) תרומה כו, לה ובפרשיי, יומא לג, ב.
- רמב"ם הל' בת הבחירה פ"א ה"ז.
- (17) מסכת ליל שבת פ"ג מ"ז. וראה גם סידור האריז"ל בסדר השולחן.
- (18) נוסח "יעל הסינים" דתנוכה.
- (19) סה"מ תרפ"ט ס"ע 114 ואילך. תרצ"ב ע' קפה ואילך. תרח"ץ ע' קעג ואילך. תש"א ע' 59 ואילך. נעתק ב'היום יום' כ טבת, ז
- (15) ראה רד"ה נ"ח מצוה תרע"ה (המשך תערוב' ח"ב ס"ע תשפ' ואילך).
- (20) ואחזקו ד, ג.
- (21) בהבא לקמן — ראה רד"ה מצוה משתשקע החמה באה"ח חנוכה (בראשית ח"ה) תקמ"ב, ב. רד"ה הג"ח תרע"ח (סה"מ תרע"ב ע' קיב). ד"ה ת"ר מצות נ"ח ורד"ה מצוה משתשקע החמה תשל"ח (תו"מ סה"מ כסלו ע' קטב. ע' קסט). ושי"ג.
- (13) ומב"ם הל' ביאת המקדש פ"ב ה"ה.
- (14) ראה שו"ע ארד"ז א"ח ר"ט רטג.
- (15) ראה רד"ה נ"ח מצוה תרע"ה (המשך תערוב' ח"ב ס"ע תשפ' ואילך).
- (20) ואחזקו ד, ג.

בט"ד. ש"פ וישב, כ"ג כסלו, מכה"ח טבת, ה'תשי"ב (הנחה בלתי מוגה)

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען, הנה הפירוש הפשוט בכתוב הוא, שיעקב קבע מושבו בארץ מגורי אביו יצחק. אך צריך להבין, הרי כבר נאמר לפני²⁷ ויבא יעקב אל יצחק אביו וכו', ואח"כ כתוב ויגוע יצחק וימת, שה"י זה כמה שנים לאחר שבא יעקב אליו, ומזה מובן, שבא יעקב אל יצחק אביו לא היתה ביאת עראי אלא ביאת קבע, וא"כ מה מחדש הכתוב כאן באמרו שיעקב קבע מושבו בארץ מגורי אביו, והנה, איתא במדרש²⁸ (והובא גם בפירושו רש"י²⁹) ביקש יעקב לישב בשלחה כו', אמר הקב"ה, לא דיין לצדיקים מה שמתוקן להם לעולם הבא אלא שמבקשים לישב בשלחה בעולם הזה. ובהו מבואר החידוש שבכתוב וישב יעקב, שהכוונה כזה היא ליישוב בשלחה. אך צריך להבין מה שאמר הקב"ה לא דיין לצדיקים כו', דהנה, כיון שבקש יעקב לישב בשלחה, הרי בודאי ידע³⁰ שראוי הוא נעם קומט אים לישב בשלחה. וכפ"ס³¹ שמצינו שיעקב ה"י ירא שמה יגרום החטא³², וא"כ כאשר בקש לישב בשלחה, הרי בודאי ידע שמגיע למדרגה כזו שראוי לישב בשלחה. ומובן גם ממה שאמרו רז"ל³³ שלשה הטעמים הקב"ה מעיד עולם הבא, דקאי על האבות, ולכן, ה"י ראוי יעקב, בחיר שבאבות³⁴, לישב בשלחה. ואינו מובן מה שאמר הקב"ה לא דיין לצדיקים כו'.

ב) ולדלענין זה, יש להקדים תחילה פרטי הענין בתנוכה, דאיתא בגמרא³⁵ נר חנוכה מצוה משתשקע החמה כו', מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ וכו', והיכן מנה לה כו' משמאל, כרי שתהא מזוהה לזימין ונר חנוכה משמאל, והנה, יש שלש מצוות בנרות,

- (1) פרישתו לז, א.
- (2) ראה אברבנאל ואלשיך עה"פ. וראה אה"ת פרשתו ח"א רנא, ב. דה"ה וישב יעקב תרנ"ז (סה"מ תרנ"ז ע' שח). תרע"ה (המשך תערוב' ח"ב ע' תשע). ושי"ג.
- (3) וישלח לה, כז.
- (4) שם, כט.
- (5) ראה פרשיי שם.
- (6) ב"ר פפ"ג, ג.
- (7) פרשתו שם, ב.
- (8) ברכות ד, א. פרישיי וישלח לה, יא.
- (9) ב"ב סז, ב. וראה המשך תערוב' שם ריש ע' תשפ'.
- (10) שני הפסוקים תולדות כו, ביה. וראה ג"כ ב"ר רפעי"ז. וחי"א קיט, ב. קמז, ב.
- (11) שבת כא, ב ואילך.

ולכאורה אינו מוכרן, דמאחר שאומר שמועה זו נאה, ויש לו חיות בה, למה מאבדה. וביותר אינו מוכרן. שהרי אמרו רז"ל³² לעולם ילמוד אדם במקום שלבו חפץ, שאם ישנה לו מסכת אחרת, איך מתקיימת, לפי שלכו על האתו, וא"כ, מדוע מאבד שמועה זו שלכו חפץ בה. אך הענין הוא, שהכמת החורה חלוקה מכל שאר חכמות, שמצד עצמה אינה שייכת להשגה, שלא שייר שישנו אותה, והאפשרות להשגת החורה היא רק מפני שציה הקב"ה שבנ"י יתקשרו אליו עי"ז שישיראל מתקשרין באורייתא ואורייתא בקוב"ב³³, ורצה שההתקשרות תהי' לא רק מצד הנפש האלקית אלא גם מצד הנה"ב והגוף החומדי, ולכן נסעה החורה וירדה ממדריגה למדריגה עד שנתלכשה בשכל והשגה³⁴, כדי שע"י השגת החורה יתאחד האדם הלומד עם החורה ביחוד נפלא שאין יחוד כמורה³⁵. ומזה מוכרן, שכאשר לימוד החורה הוא לא כדי להתקשר עם הקב"ה, אלא מצד השל שבחיותו, אזי אי אפשר שישג את החורה, כיון שהחורה מצד עצמה אינה שייכת להשגה, כנ"ל. וזהו שהאומר שמועה זו נאה כ"ר מאבד גם שמועה זו, כיון שלמדו הוא רק בגלל היותה שמועה נאה, בגלל השכל שבה. וזהו שהיוונים רצו להשיכחם תורתן, היינו להשיכח שהיא תורת הוי', שע"י יתבטל סר"ס כללות הענין דלימוד החורה.

וזרן גם מה שהיוונים רצו להעבירם מחוקי רצונן, שהונו כדי שיוכלו להשיכחם תורתן ועי"ז לבטלם מכללות הענין דלימוד החורה. והענין בזה, דהנה ידוע שבחאערוחא דלחחא אחרתוהא דלעלא, ועד"ז בנוגע להמשכת החורה בשכל אנושי, שאף שמצד עצמה היא למעלה מהשגה, מ"מ ירדה ונתלכשה בשכל אנושי שיהי' אפשר להשיגה ולהתייחד עמה ביחוד נפלא, שהאחעלד"ת לזה היא ע"י קיום המצוות (חוקי רצונן). והיינו, לפי שע"י קיום המצוות פועלים בדברים גשמיים שינוי המהות, שנושאים אלקות, ולכן הנה באחערוחא דלחחא אחרתוהא דלעלא, דרוח אייתי רוח ואמשיך ורח"ל³⁶, שע"י פועלים שהחורה שהיא למעלה לגמרי מהשגה תומשך בשכל והשגה. וזהו שהיוונים רצו להעבירם מחוקי רצונן, ועי"ז לבטלם מקיום המצוות לגמרי, וכיון שייתבטלו מקיום המצוות, אזי לא תהי' האחעלד"ת להמשכת החורה, שזה"ע להשיכחם תורתן, ועי"ז יתבטל כללות הענין דלימוד החורה.

(32) עי"ז יט, א ובפשי"י.
(33) ראה חו"ג עג, א.
(34) ראה תניא פ"ד.
(35) ראה תניא פ"ה.
(36) ראה זוהר ח"ב קסב, ריש ע"ב. ח"א צט, ריש ע"ב.

דהנה ידוע²¹ שבמצוות יש ג' סוגים, ערות חוקים ומשפטים. משפטים וערות הם מצוות שיש להם מקום בשכל, לא מביי משפטים שהם המצוות שהשכל מחייבם. אלא גם המצוות יש להם מקום בשכל, וכמו המצוות שהם זכר ליציאת מצרים, ועד"ז שבת שהיא זכר למעשה בראשית²², כמ"ש²³ כי ששת מימי עשה ה' את השמים ואת הארץ גו'. משא"כ החוקים הם המצוות שאין להם מקום בשכל כלל, וכלשון חז"ל²⁴ חוקה תקותי גזירה גורמת. וזהו שהיוונים רצו להעבירם מחוקי רצונן דוקא, היינו, שלא גזרו על המצוות דמשפטים ועדות, דכיון שיש להם מקום בשכל, לכן הסכימו עלילתם, וגזירתם הייתה רק על המצוות דחוקים, להעבירם מחוקי רצונן. ועוד זאת²⁵, שגם בשאר המצוות הסכימו שיהי' קיומם רק מצד הטעם השכלי, אבל לא מצד היותם רצון הוי', כמאמרו²⁶ נחת רוח לפני שאמרת ונעשה רצוני.

אמנם עיקר המכוון של היוונים של לבטל מישראל כללות הענין דלימוד החורה וקיום המצוות²⁷, והיינו, שע"י שבתחילה יתבטלו ישראל מלימוד החורה מצד היותה תורת ה', וכן מקיום חוקי רצונן, הרי זה כיאי לכיטול כללות ענין החורה ומצוות. וכמוכן מביאור כ"ק מ"ח אדמו"ר²⁸ במאמר רד"ל²⁹ היום אומר לו (יצה"ר) עשה כך כ"ר עד שאומר לו לך ועבד עבודה זרה, שכאשר האדם עובד את השי"ת, לומד תורה ומקיים מצוות, אומר לו היצר הרע עשה כך (טו אצוי), שגם הוא מסכים לכך שיקיים מצוות משכל ולא מצד היותם רצון ה', וגם הוא מסכים שלמד תורה, מצד השכל שבה, ואומר לו שגם הוא (תיצ"ב) ילמד עמו (אך תעל אויך לערנען צודאמען מיט דיר). ועי"ז הנה סר"ס יתבטל לגמרי מלימוד החורה וקיום המצוות.

ד) ופיאור הענין, דהנה אמרו רז"ל³⁰ עה"פ³¹ רועה זונות יאבד הון, כל האומר שמועה זו נאה ושמועה זו אינה נאה מאבד הונה של תורה, ודיינו, שמאבד גם את השמועה שאומר עלי' שהיא נאה.

(21) סה"מ תרצ"ב, תרח"ץ ותש"א.
שבתה"ע 19. ובכ"מ.
(22) ראה מורה נבוכים ח"ב פ"א. רמב"ן.
(23) יתרו כ. יא. תשא לא, יד.
(24) מתחומא חוקת ג. ת. במב"ר פ"ט, א.
(25) ראה ליק"ש ח"ג ע' 815.
(26) תר"כ ופרשי"י וקרא א, ט. ועוד.
(27) ראה גם סה"מ תרח"ץ שם (ע' קעה).
(28) ראה גם סה"מ תרח"ץ שם (ע' קעה).
(29) שבת קה, ב.
(30) עירובין סד, א.
(31) משלי כט, ג.

שמצאו פך אחד של שמן שהי' מונח בחותמו של כהן גדול, ולא הי' בו אלא להדליק יום אחד, נעשה בו גם והדליקו ממנו שמונה ימים, שכל זה הי' כדי להראות חיבתן של ישראל⁴⁶, הן כללות הענין שמצאו פך אחד של שמן טהור שלא נטמא בטומאת מגע או טומאת היסטור⁴⁸, אף שהיו יכולים להדליק גם בשמן טמא, שהרי טומאה הותרה בציבור⁴⁸, והן הנס שלא הי' בו אלא להדליק יום אחד, והדליקו ממנו שמונה ימים, אף שהי' יכול להיות הנס באופן שימצאו לכתחילה פך שמן שיספיק לשמונה ימים, שכל זה הי' כדי להראות חיבתן של ישראל, וכא בגילוי בנוגע להדלקת המנורה, שכללות ענינה (ע"י נר המערבני) הוא עדות לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל⁴⁹. והענין כזה, דהנה, חיבתן של ישראל אצל הקב"ה היא אהבה עצמית שלמעלה מטעם וחינו, שאין טעם על ענין האהבה, וכמ"ס⁵⁰ הלא אח עשו ליעקב, ומ"מ, ואהב את יעקב ואת עשו שנאתי, היינו, שהאהבה ליעקב היא אהבה עצמית שלמעלה מטעם ודעת. וענין זה נמשך ונתגלה ע"י המס"ג לישראל למעלה מטור"ד, שע"יז נמשכה האהבה העצמית דהקב"ה לישראל שלמעלה מטור"ד, ומצד זה הי' הנס ופך השמן, להראות חיבתן של ישראל.

ז) וע"פ משנה"ל שכללות הענין דחנוכה הוא שע"י המס"ג דישראל שלמעלה מטור"ד נמשכה האהבה העצמית דהקב"ה לישראל שלמעלה מטור"ד, ומצד זה הי' הנס ופך השמן להראות חיבתן של ישראל, יובן גם בנוגע לפירוש הענינים דנר חנוכה, שמצותה משתקע החמה, ומצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ, ומשמאל דוקא.

ובקרק"ם משנה"ל (בד"ה פדה בשלום⁵¹) שיש שני אופני בירורים⁵², בירור בדרך מלחמה ובירור בדרך מנוחה. בירור בדרך מלחמה היינו שנכנס בטענה ומענה עם האויב ולחם עמו, שבזה גופא הי' הוא נתן מקום לאויב, שיש לו מציאות, ומציאות הזקה, אלא שלוחם עמו ומנצחו. וכיון שישנה מציאות האויב, הי' גם לאחר שניצחו יכול להיות חודר וניעור. אמנם הבירור בדרך מנוחה הוא כמו הבירור שהי'

46) ראה פני ירושע שבת שם, שו"ת חכם מלאכי א, ב"ב.
 47) ראה תורה"ה שהי' — שבת כא, ב.
 48) פסחים ע"ג, א.
 49) שבת כב, ב.
 50) מלאכי א, ב"ב.
 51) ד"י"ט סטלו (לעיל ע' קוד ואילך).
 52) ראה בארחה המשך פדה בשלום תורה"ה (סה"ע תורה"ע ע' קסב ואילך), תשי"ד (סה"ע תשי"ד ע' 106 ואילך).

ה) אף על זה עמדו כנ"י במלחמה נגד גזירת היוונים מתוך מסיני שלמעלה מטור"ד, ולא רק למעלה מטור"ד דשכל אנושי, אלא למעלה גם מטור"ד בקדושה, שהיה"כ ע"פ דין יש מקום לענין כדבר אם

גזירת היוונים היא ככלל הדברים שעליהם נצטוונו יהרג ואל יעבור או שמא יעבור ואל יהרג. דהנה, גזירת היוונים הייתה על מילה, שבת וטהרת המשפחה³⁸ (תבעל להגמון תחילה³⁹). והרי מילה ושבת הם מהמצוות שהל עליהם הדין יעבור ואל יהרג⁴⁰. וגם ענין תבעל להגמון תחילה, הי' אף שבנוגע לעצמות ישנו החיוב דיהרג ואל יעבור⁴⁰, יש מקום לומר שזהו ע"ד שאסתור קרקע עולם התהיה⁴¹, ואף שכבשת השמר ישנו החיוב דיהרג ואל יעבור ככל המצוות⁴², הי' זה רק כשכופים אותו לעבור, אבל שגזרה גזירות אלה⁴³. ומה מוכן שהמס"ג לבטל גזירות אלו היא למעלה גם מטור"ד דקדושה. ועוד ענין במעלת המס"ג נגד גזירת היוונים, דהנה, גזירת היוונים הייתה בדרך התחכמות, שבתחילה גזרו על מצוות פרטיות, אבל כוונתם הייתה לעקור (אונוצרוצ'אָב) את עיקרי האמונה ולבטל את ישראל מתנומ"צ (כנ"ל). וכיון שגזירתם הייתה בדרך התחכמות, הנה המס"ג להלחם נגד גזירה זו היא גדולה יותר. וע"ד המכוראי⁴⁴ בהחילוק בין חטאת לאשם תלוי, שחטאת בת דנקא, ואשם תלוי כן שתים⁴⁵, כי, בחטאת שירוד בנודאי שחטא, הי' לכו נוקפון, והוא מתחרט בכל לבו, משא"כ באשם תלוי הכא על הספק, כיון שהוא מוספק בדבר ומתברך בלבו שסא לא חטא, אינו מתחרט על זה חרטה גמורה, ולכן צריך האשם תלוי להיות ביוקר יותר מן החטאת. וע"ז הוא בענין המס"ג נגד היוונים, שכיון שגזירות היוונים הייתה בדרך התחכמות, הנה בשביל זה יש צורך במסירת נפש גדולה יותר.

ו) ורנה ע"י שיישראל עמדו במלחמה מתוך מסיני שלמעלה מטור"ד, הי' גם הנצחון במלחמה באופן שלמעלה מהטבע, נבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים כו'⁴⁸. ונוסף לזה הי' גם הנס ופך השמן,

37) כנ"ז ראה גם לקוי"ש תלה"ע ע' 173. אסתר — סנהדרין שם, תורה"ה ולדרוש (הא) ת"מ ח"ד ע' 233 ואילך.
 38) ראה מגילת אנטיוכוס. רמב"ם הל' תנוכה פ"ג ד"א, רש"י ור"ן שבת כב, א, ועוד.
 39) פריש"י שבת שם.
 40) ראה רמב"ם הל' יסודות"ה פ"ה ה"ב.
 41) ראה תורה"ה רות ב. וראה תורה"ה רות ב. וראה תורה"ה רות ב. וראה תורה"ה רות ב.
 42) רמב"ם שם ד"א.
 43) ראה לקוי"ש שבהערה 37.
 44) רבינו יונה ברכות א, ב. ד"ה רות — רובא בש"ע א"ח סו"ת א"ח סו"ת א.
 45) זכור"ס מת, א.
 46) כנ"ז ראה גם לקוי"ש תלה"ע ע' 173. אסתר — סנהדרין שם, תורה"ה ולדרוש (הא) ת"מ ח"ד ע' 233 ואילך.
 47) ראה מגילת אנטיוכוס. רמב"ם הל' תנוכה פ"ג ד"א, רש"י ור"ן שבת כב, א, ועוד.
 48) פריש"י שבת שם.
 49) ראה רמב"ם הל' יסודות"ה פ"ה ה"ב.
 50) ראה תורה"ה רות ב. וראה תורה"ה רות ב. וראה תורה"ה רות ב.

ש"פ וישב, כ"ג כסלו, מכה"ח טבת, ה'תשי"ב קצא
 לגדולה מזאת אהה מוכן, שהקובנות כל זמן שביהמ"ק קיים הם נוהגין, אבל הנרות לעולם אל מול פני המנורה כו' אינן בטלין לעולם, דלכאורה, כשאין ביהמ"ק קיים והקובנות בטלין מפני חורבנו, אף הנרות בטלות, אלא ומזו לנרות של חנוכה השמונאי כו'], שנרות חנוכה הם שמונה נרות, ולא כמו נרות המנורה שהם שבעה נרות⁶⁴, שזהו ע"ד החילוק בין כינור דביהמ"ק שה"ז שלי ז' נימין, וכין כינור של ימות המשיח שה"ז של שמונה נימין⁶⁵, כי הגילוי דחנוכה הוא מעין הגילוי דלעתיד.

וידרו גם שמצותה משתקע החמה, ומצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ, ומשמאל דוקא. והענין בזה, דהנה, כללות ענין התומ"צ

הוא בימין⁶⁶, ימין מקובת⁶⁷, ובוה גופא ישנו אופן שהכירור שע"י ימין מקרכת הוא כדרך ממילא ומגיע במקום רחוק (עס איז א' לאַנגער ימן וואָס דערלאַנגט ווייט), אך כל זה הוא עדיין בקו הימין. אמנם, ע"י המס"ע דחנוכה נעשה הכירור כמו שיה"ל לעתיד בקו הכב"ר גם קו השמאל, שזהו"ע נר חנוכה משמאל⁶⁸. וזהו גם שמצוה משתקע החמה, דהנה⁶⁹ אמרו רז"ל במדרש⁷⁰ על הכתוב⁷¹ מי זאת הנשקפה כמו שחר גו' ברה כחמה גו', ברה כחמה כמלכות יון, דמלכות יון נמשלה לחמה [כמובא במדרש שם דסנריראס אם אוליאוס חמה שמה כו']. שהכל בורחים מתוקף החמה, ומתחילו וכניו עמדו באמנותו של הקב"ה וברחו מפניהם האוכלוסיין של יון ונהרגו, היינו שע"י המס"ע דחנוכה פעלו ביטול ענין החמה דלעו"ז. וזהו ענין מצוה משתקע החמה, שעל ידה פועלים ביטול החמה דלעו"ז. וכעבודת האדם הנה ענין החמה מנחה על הממונות החאה, וענין משתקע החמה הוא ביטול המימונות החאות. וזהו גם שזמן הדלקת נר חנוכה הוא עד שתכלה רגל מן השוק, עד דכליא ריגלא דתורמודאי, דענין הרגל מורה ג"כ על תוקף הלעו"ז, כמ"ש⁷² משלהי רגל השור והחמור, דקאי על הנפש הבהמית⁷³. ותומוד אותיות

64 אה"ח חנוכה (בראשית ח"ב) שנו, ב שם ובכ"מ.
 ואל"ך. טה"מ תרח"ץ ס"ע קפפ ואל"ך.
 65 ערכין יג, ב. קסט ואל"ך.
 66 ראה לכו"ל ושור"ע אה"ח ס"ב שמו"ד פט"ז, נ.
 ס"ד. תהוה מילוניות ל"מב"ם הל' חנוכה 71 שה"ש נ, יא.
 פ"ד ה"ח סק"ח, ר"ן שבת כב, א. ל"ק"ש ח"ה 72 ישע"י לב, כ.
 עי 223. וראה אות"ת שם שילי, א ואל"ך. 73 ע"פ ע"ז ה, ב ורש"י שם. שם. הובא בסה"מ תרנ"ד שם (עי קג). חל"ס שם (עי ער).
 תרפ"י שם (עי קעג). 67 מטה מו, א.
 68 ראה סה"מ עטר"ת ע' קמת. תרח"ץ

בימי שלמה⁵³, דכתב ביה"ד הוא יהי' איש מנוחה גו' ושלום ושקט אתן על ישראל בימיו, כי, בימי שלמה קיימא סידורא באשלמותא (כדאימא במדרש⁵⁴ וכוהו⁵⁵), ומצד ריכוי האור נתקבעו כל הניצוצות בדרך

ממילא, וכמו מלכת שבא⁵⁷, שבשמעה אודות גודל חכמתו של שלמה באה מעצמה והביאה לו את הניצוצות כו'. וכיון שהכירור הוא בדרך ממילא, ללא נתינת מקום למציאות האויב, אזי אי אפשר שיהי' חוזר וניעור. אמנם, גם אופן הכירור שהי' בימי שלמה לא פעל בכל ניצוצות הקודשה [וכמו בפשטות הענינים, שגם כאשר הביאו לשלמה כסף וזהב כו', הרי לא הביאו אליו את כל הכסף וזהב כו', אלא עדיין נשאר ממנינים אלו גם אצל אה"ע], והיינו, שפעולת הכירור היחה רק בניצוצות אלה שיש בהם קדושה, אבל עדיין לא נתבררו הניצוצות שנחשד בהם אור הקודשה לגמרי, היינו, שהאור האלקי שבהם אינו נרגש כלל, וכמו מאבלות אטורות שהם מגוקה"ט, שאף כשאוכל אותם בלא הודע לשם שמים, אין להם על"י, עד עת קץ שיכולע המות לנצח, כמ"ש⁵⁸ ואת רוח הטומאה אעבי מן האו"ז⁵⁹. ורק לעתיד לבוא יהי' כירור כל הניצוצות בתכלית השלימות, כמ"ש⁶⁰ כי אז אהפוך אל עמים שפה כרוורה גו' לעבוד שכם אחד, היינו שיחבררו גם הניצוצות שנחשד אורם לגמרי, וגם בהם יהי' הגילוי דהוי' אחד ושמו אחד⁶¹.

וישב יעקב, שגם בחנוכה הי' הכירור בדרך מנוחה, וע"ד שלמות הכירור דלעתיד לבוא. וזהו ענין נס פך השמן שמצאו שמהו דוקא, אף שמעיקר הדין היו יכולים להדליק גם בשמן טמא (כו"ל), כי האפשרות להדליק בשמן טמא שייכת לאופן הכירור בדרך מלחמה, ואין זה שייך להמעמד ומצב דהתגלות חיבתן של ישראל, האהבה עצמית דהקב"ה לישראל שלמעלה מטו"ד, שנתגלתה ע"י עבודתם של ישראל במס"ע שלמעלה מטו"ד, שמצד זה נעשה הכירור בדרך מנוחה דוקא, ע"ד הכירור דלעתיד לבוא. וזוהי גם מעלת נרות חנוכה על נרות המקדש [וכמ"ש הרמב"ם⁶² בפירושו דברי המדרש⁶³ אמר לו הקב"ה למשה לך אמור לאהרן אל תחירא (ששכט לוי לא השתתף בקרבנות הנשיאים),

53 ראה גם ד"ה פדה בשלום תרע"ה.
 (המשך תרע"ב ח"ב ע' תשטס).
 54 דברי הימים א' כב, ט.
 55 שמו"ד פט"ז, כו.
 56 ח"א עג, ב. קט, רע"א. ועוד.
 57 ראה מלבי"ם י, א ואל"ך.
 58 זכרי"ה יג, ב.
 59 ראה תנ"א פ"ז ורפ"ח.
 60 צפני"ג ט.
 61 זכרי"ה יד, ט.
 62 ר"פ בהעלותך.
 63 במד"ב פט"ז, נ.

קצב ש"פ וישב, כ"ג כסלו, מכה"ח טבת, ה'תשי"ב

בדרך מנוחה לגמרי⁸⁵, היינו, שח"י הכיור בדרך ממילא ללא צורך בלשיכוח עם המתברר כלל. ודוגמתו גם בנר חנוכה, שמצותה משתקעת החמה, על פתח ביתו מבחין, וכשפלא דוקא, שע"ז נעשה כדור קו השמאל בדרך ממילא לגמרי, ע"ד הכיור דלעת"ל.

ט) וכיאר הענין בעבודת האדם, שאצל כל אדם ישנם כ' אופני הכיורים, בדרך מלחמה וכדור מנוחה. דהנה, בשעת

הצטק או בשעת האכילה ושתי אוי העבודה היא בדרך מלחמה⁸⁶, במאמר⁸⁷ נהמא אפום חוכא לכול, כנ' בשעת האכילה צריך להזהר שלא אכל יותר ממה שצריך לקיום גופו, וכשאוכל יותר מכדי צרכי הוי"ע של קליפת נוגה. וגם מה שזוא צורך הגוף וקיומו וחיותו ממש, צריך לאכול לשם שמם, והיינו, שע"פ דרך החסידות, הנה אכילה סתמית, שאינה בשביל למלאות תאוותו, רק כדי צורך קיומו, אלא שאינה לשם שמם, הנה גם אכילה זו היא ק"צ⁸⁸, וצריכה כדור ועלי. ולכן צריך ללחום עם עצמו שתהי האכילה כדכעי, שזהו"ע נהמא אפום חוכא לכול. אבל * כאשר עוסק בלימוד התורה אוי הכיור הוא בדרך מנוחה⁸⁹. וכלימוד התורה גופא ישנם שני אופנים⁸⁹ שהם ע"כ כ' האופנים שבכדור בדרך מנוחה. דהנה, בלימוד גליא דתורה שנתבלבשה בדברים גשמיים, אלו משרות ואלו טרופות⁹⁰, הרי צריך לכוך היתר מן האיסור, ואף שהכדור הוא בדרך מנוחה, הרי אין ככוך לכוך את ההיתר. אמנם, בלימוד מלמד ופנימיות התורה⁹¹, כיון שעוסקת בענינים רוחניים, ממלא כל עלמין וסובב מלעל כל עלמין, ועצמות א"ס ב"ה עם הגלילים שלן, הרי לימוד זה פועל

התקשרות הלומד בעצמות ומהות א"ס ב"ה, ומצד ההתקשרות בעצמותו ית, הרי גם תושב לא יחשיך ממך ולילה כיום יאירי⁹², ודוגמא לדבר בענין אכר"ש דשבת⁹³, שמצורה לעננו ככשר ויין מבושם⁹⁴, הנה גם כאשר אוכל יותר מצורך קיומו, הרי התענוג שבוה הוא תענוג אלקי, כמ"ש⁹⁵

91) סד"ה פדה בשלום תרע"ה (המשך תער"ב ח"ב ע"ב תשע"ז). סד"ה תר"ל עטרות (סה"מ עטרות ע' קלז).

92) תהלים קל"ט. יב. תהלים קל"ט. יב.

93) חז"ל קפ"ב. וראה גם לק"ש ח"ב ס"ע 200.

94) רמב"ם הל' שבת פ"ה הל' תרי"ז פ"ג. חז"ל ע"ב קצ"ג.

95) ישעי"ה נח, די. חז"ל פ"ג.

85) ראה ד"ה פדה בשלום תרע"ה (המשך תער"ב ח"ב ע"ב תשס"ז).

86) ראה המשך פדה בשלום ת"ל (סה"מ חז"ל ע"ב ס' ואלף. תשי"ד ע' 103 ואלף).

87) חז"ל קפ"ב. וראה גם לק"ש ח"ב ס"ע 200.

88) ראה גם ד"ה פדה בשלום דיי"ט כסלו פ"ה לעיל ע' קצ"ג.

90) חז"ל פ"ג.

קצב וישב יעקב

מורדת⁷, היינו שלא זו בלבד שלא נרגש בו אלקות, אלא שההעלם וההסתר גדול כ"כ עד שמורר באלקות. ואעפ"כ, הנה גם שם מגיע הכיור דגך חנוכה, ע"ד הכיור דלעת"ל שפועל גם בניצוצות שנתחד אורם לגמרי, כנ"ל.

ח) ועפ"ז יוכן גם מ"ש וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען⁷,

ביקש יעקב לישב בשלוח כר', אמר הקב"ה לא דייך לצדיקים וכו'. והענין כזה, שיעקב חשב שכבר הגיע זמן הבידורים בדרך מנוחה⁸, דכיון שכבר עבד אצל לכן וכיר את כל הניצוצות, כמ"ש עבדתך ארבע עשרה שנה כשהי בנוהגך ושש שנים בצאנך, ועכשיו הנה הבנות כוונתי והבנים בני ההצאן צאני, לכן חשב שענה יכול להיות כבר הכיור בדרך מנוחה, והיינו, שלא יצטרך לירד למצרים, אלא בהיותו יושב בשלוח בארץ כנען יתברר הניצוצות בדרך ממילא, ע"ד שיהי לעתיד לבוא. אמנם, אף שמצד יעקב הצדיק ה"י יכול להיות הכיור באופן כזה, הרי תעלם עדיין לא ה"י מוכן לכך⁸, ולכן הוצרך יעקב לרדת למצרים, וכמאור⁹ ראו ה"י יעקב אבינו לירד למצרים בשלשאות של כרול, אלא שנכתו גומה לו, וירד למצרים בעלות ששלח לו יוסף. אבל * לאירד גיסא, הרי אף שדוצרד יעקב לרדת למצרים, מ"מ, במצרים גופא ה"י הברבור של בדרך מנוחה, שההי יעקב ישב בארץ גושן, לאחר שאת יהודה שלח לפניו גי' להורות לפניו גושנה¹⁰, לתקן לו בית הלמוד שמשם תצא חוראה¹¹, ועי"ז נעשה הכיור ככל אוי מצרים בדרך ממילא, והיינו שיעקב הוצרך רק לירד למקום המתברר, אבל שם גופא ה"י הכיור בדרך מנוחה, ודוגמא לדבר מציעו גם לאחר מכן תורה¹², שיישראל הלכו במדבר העמים¹³, היינו, שהלכו להמקום המתברר, אבל שם גופא ה"י הברור בדרך ממילא, שהארוך ה"י הולך לפניהם והורג את הנחשים ואת העקרבים ומשווה את החרים והבקעות¹⁴. אבל לעתיד לבוא יהי הכיור

74) עמק המלך שער קריח ארבע ר"פ. קצ"ג יעקב ערך חומנו.

75) ראה גם סד"ה וישב יעקב תרע"ה (המשך תער"ב ח"ב ס"ע תשפ"ו ואלף).

76) ראה תר"א ר"פ וישלח (כ"ה סע"ב ואלף). תר"ח שם (מב, סע"ב ואלף). וראה גם ד"ה פדה בשלום (לעיל ע' קפ). לק"ש ח"ב ע"ב 368.

77) ויצא לא, מא"מ.

78) ראה תר"א ותו"ח שם.

79) שבת פט, ב.

80) ויגש מן, כח.

81) תנחומא (באבצר), ילקוט שמעוני (המשך תער"ב ח"ב ס"ע תשפ"ו ואלף).

82) ראה ד"ה פדה בשלום תרע"ה (המשך תער"ב ח"ב ע"ב תשע"ד). המשך פדה בשלום תרע"ט (סה"מ חז"ל ע"ב קס"ד). תשי"ד (סה"מ חז"ל ע"ב 110).

83) לשון הכתוב — יחזקאל כ, לה.

84) פירשי בהתלותך י, ל"ד.

בס"ד. ש"פ וארא, כ"ח טבת, מכה"ח שכט, ה'תשי"ב
(הנחה בלתי מוגה)

ו**לדברי** אלקים אל משה ויאמר אליך אני הוי' וארא אל אברהם גר בא-ל שדי ושמי הוי' לא נודעת להם גוי, לכן אמר לבתי

ישראל אני הוי' והוצאתי גוי והצלתני גוי ונאלתי גוי ולקחתני גוי (ר') לשונות של גאולה? וידעתם כי אני הוי',³ והיינו, שדוקא ע"י הגאולה ממצרים דוקא נעשה גילוי שם הוי'. וידועה הקושיא כזה,⁴ הרי גם אצל האבות מצינו גילוי שם הוי', כמ"ש וירא הוי' אל אברהם, וירא אליו הוי',⁵ וכי"ב, ומהו אומרן ושמי הוי' לא נודעת להם. גם צריך להבין, מהי המעלה בגלות מצרים דוקא, שע"י הגאולה ממצרים יהי הגילוי דשם הוי', דהנה, מה שזכו לגילוי שם הוי' לאחר יצי"מ, איך זה כגלל שעכשיו לא נמצאים בגלות, שהרי גם האבות לא היו בגלות, ומ"מ ושמי הוי' לא נודעת להם, אלא הכוונה היא שדוקא מפני שהיו בגלות מצרים ונגאלו ממנו, הנה עי"ז באו לגילוי וידעתם כי אני הוי'. וצריך להבין מהי המעלה בגלות מצרים ויציאת מצרים עי"ז דוקא וידעתם כי אני הוי'.

ב) **וילבן** בהקדים מארז"ל אם ישיראל עושיין תשובה ונאלין ואם לאו איך נגאלין?

אין ישיראל נגאלין אלא בתשובה,⁶ שמוזה משמע? שההכרח בענין התשובה בשביל הגאולה הוא בכל אופן, והיינו, שגם כאשר אין בידם חטא ועוד כלל, מוכרח להיות ענין התשובה לענין

אז תתענג על הוי'. ובאופן כזה הוי' האכיר"ש כשנעשים מצד העסק בפנימיות התורה. וזהו גם המוסר השכל שצריך כל אחד ללמוד מהענין דתוכנה, שגם בעת עסק באפ"ש שאז סוד הלידוד הוא כדרך מלחמה, צריך להיות נרגש בו ענין בהתקשרות בעצמות ומדות אי"ס ב"ה, שמצד זה הרי גם חושך לא יחשיך ממך גוי, ועי"ז נעשה הכירור כדרך מנחה, כמו שירי לעתיד לבוא.

- 1) ראה בהשגחה שלפני המאמר (ת"מ ת"ד ע' 274), שמאמר זה מיוסד על המאמר הידוע בשם "דער פרומער וואר" (ר"ה וארא וישבת מבה"ח שבט תקנ"ד — נדפס בתורה אור לעמבערג שנת תרע"ה (ו), ב ואילך).
- 2) מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"א ע' רלח ואילך. שם בהוספות ע' 26 (בהוצאת תשנ"ט), ועם הנהגות — אורה"ת פרשתנו ע' קיט ואילך. פלח הרמון שמות ע' מז ואילך. וראה אודות מאמר זה — רשימת כ"ק אודמ"ר מחוריי"צ בספר השיחות תורת שלום ע' 86. "התמים" חוברת ח ע' ז [שפ, א]. הערה במפתח מאמרי ודרושי אדמ"ר מהורש"ב נ"ע ע' סח).
- 3) יש לציין שבעת אמירת המאמר כה"כ אדמ"ר שליט"א מאר (תת"ק).
- 4) ראה כ"ח פפ"ח, ה. שמ"ר פי"ג, ד.
- 5) פרשתנו ו, כ"ז.
- 6) ראה גם מאמרי אדה"ז תקע"ב ע' קלא. אדה"ת פרשתנו ח"ז ע' ב'תקנ. ע' ב'תקסד. וכי"מ.
- 7) לך יב, ג. שם י, א.
- 8) וירא ית, א. תולדות נב, ב.
- 9) סנהדרין צג, ב.
- 10) רמב"ם הל' תשובה פי"ז ה"ה.
- 11) 9 באורה"ת שם: ועמ"ש מזה סר"ה כי ההודים ימנשו [לקי"ת תצא מ, ד].